

Educational Pathways Program

Go.Forward

Polokalama ki he Ngaahi

Halafononga Fakaakó

Ako Fakangāué mo e Ako-ngāué (VET)

Vocational Education and
Training (VET)

Tongan

Ko e hā 'a e VET?

'Oku 'oatu 'e he Ako Fakangāué mo e Ako-ngāué (VET) ki he kakai' 'a e ngaahi poto fakangāue'anga mo e 'ilo fakatekinikale 'oku fiema'u ke nau feau'aki e ngaahi fiema'u fakangāue 'i he lolotonga ni mo e kahaú. Ko hono 'ai mahinongofuá, ko e VET ko ha ako pōto'i ngāue ia 'oku makatúunga 'i he akó mo e ako-ngāué. Ko ha konga mahu'inga 'o e polokalama ako fakatēsiale 'a 'Aositelēliá, 'oku fa'u ai 'a e VET ke pou pou'i 'a e fakalalakala faka'ekonómika, fakavahe mo fakakomiuniti 'a NSW.

Ko e VET ko e fili fakaako ia 'oku ne 'oatu ha fetongi ki he 'univēsiti' 'o fakafou 'i he ngaahi fakamo'oni ako tu'u tau'atāina, pea pehē ki he ngaahi 'apelenitisi mo e ngaahi ako-ngāue ke ke ako ai 'i he ngāue'angá lolotonga h'oo ngāue totongi'. 'Oku fakaiku ia ki he ngaahi fakamo'oni-ako 'oku tali fakafonua mei he ngaahi Setifiketi 1 - IV ki he Diploma mo e Advanced Diploma.

'Oku 'ikai ngata pē 'i he 'i ai ha koosi VET ki he mala'e-ngāue kotoa pē, ka 'oku 'i ai ha ngaahi koosi VET ki he ngaahi feitu'u tupulaki lahi tahá pea mo e ngāue kotoa pē 'oku nau lipooti ha nounou 'o e ngāué. 'Oku mahu'ingaange 'a e VET he taimi ni 'i ha toe taimi ki hono ngaahi 'o e ngaahi pisinisi 'a NSW ke fe'au'auhi fakamāmanilahi.

Ko e hā e mahu'inga e VET

'I he māketi ngāue fe'au'auhi 'o e 'aho ni', 'oku mahu'inga ke ke m'au 'a e ngaahi poto fakatekinikale totonú mo e ngaahi fakamo'oni akó. Ko ha founa lelei ki he akó 'oku ne teuteu'i koe ki he māmani m'oni'. 'Oku faka'apa'apa'ilahi 'e he ngaahi ngāue'anga 'i 'Aoskitelēlia kotoa 'a e ngaahi fakamo'oni ako VET. 'Oku nau 'ilo'i 'oku fakahoko 'e he VET ha polokalama kuo fokotu'utu'u 'e he kau mataotao fakangāue 'oku ne ako'i e fānauakó 'i he ngaahi taukei pau ko ia 'oku fiema'u ki he ngāué.

‘Ai ke vaveange ho’o a’u ki ai’ pea totongi si’isi’iange

‘Oku tokoni’i koe’e he VET ke ke ngāue’aki ha hala ‘oku vaveange mo māama’aange ki hono fakakakato ‘o ha fakamo’oni-ako mo kumi ngāue ‘i hono fakafehoanaki atu ki hono māu ha mata’itohi faka’univēsi. Ko e ngaahi koosi ‘i he Certificate I-HV ‘oku fa’a fai ia ‘i he vahā’a ‘o e māhina ‘e ono ki he tāu ‘e ua. Ko e ngaahi koosi Diploma mo e Advanced Diploma ‘oku mei he tāu ‘e taha ki he ua. Ko e ngaahi ‘apelenitisi’ mo e ngaahi ako-ngāue te ke lava ‘o māu ai ha pāanga lolotonga ko ia hōo akó pea tāu ‘e tolu ki he fā ke fakakakato. Neongo ‘oku fakafalala ‘a e totongi ki he VET ‘i ho ngaahi tūkunga fakatāutahā pea mo e fāahinga koosi ‘oku ke fili’, ‘oku meimei ke ma’ulalo ange ia ‘i he totongi ‘univēsi’.

Langa ha ngāue ma’u’anga mo’ui ‘oku ke fiefia ai

‘E lava ke iku ‘a e fakamo’oni-ako VET ki ha ngāue mā’uanga mōui totongi lelei. Te ne ‘oatu kiate koe ‘a e ngaahi pōto’i ngāue ‘oku kumi ‘e he ngaahi ngāue’angá, ‘a e faingamālie ke māu ai ha ngāue lelei mo ha kahāu lelei. ‘Oku ‘ikai ko ha founga lelei pē ke ke hū ai ki he ngāue’angá, ‘oku toe faka’atā foki koe ‘e he VET ke ke fakalalakaka ai ki he ngaahi fakamo’oni-ako tū’unga mā’olungaange, ‘o langa ‘i hōo pōto’i ngāue mo e ‘iló ‘i hōo fonongá. ‘E lava foki ke ke māu ha ngaahi poini ki he hū ki he ‘univēsi’ ‘o fakafou ‘i ha halafononga VET. Ko e hā pē ha me’a te ke fili ke fai ‘i he mōui’, ‘e lava ‘e he VET ‘o fokotulu koe ke ke lavame’a.

Ke ‘ilo lahi ange fekau’aki mo e Educational Pathways Program, ‘alu ki he

education.nsw.gov.au/educational-pathways

Na’ake ‘ilo’i’?

Tui-hala 1. ‘Oku ma’ulaloange ‘a e vahe ‘a e kau ‘osi mei he VET ‘i he kau ‘osi mei he ‘univēsi’.

Mo’oni’ Ko e vāhenga tu’uloto ‘i he vāhenga taimi kakato ki ha taha ‘osi mei he VET ko e \$56,000. Ko e vāhenga tu’uloto ki ha taha mata’itohi peselā (bachelor) ko e \$54,000.

Tui-hala 2. ‘Oku faingofuaange ‘a e ma’u ngāue ‘a e kau ‘osi mei he ‘univēsi’ ‘i he kau ‘osi mei he VET.

Mo’oni’ ‘Oku ngāue ‘a e 78% ‘o e kau ‘osi mei he VET hili ‘enau akó pea 82% ‘a e kau ‘apelenitisi pe kau ako-ngāue VET ‘i he ‘osi ‘a e akó. ‘Oku fakafehoanaki ‘eni ki he 69% ‘o e kau ‘osi ma’u mata’itohi peselā.

Tui-hala 3. ‘Oku ‘ikai ke toe ‘aonga ‘a e VET ‘i ha māmani fe’au’auhi fakamāmanilahi.

Mo’oni’ Na’e ‘ilo ‘e he Potungāue Ngāue ‘a e Kominiueli’ ‘oku fakahoko ‘e he VET ha ako-ngāue ki ha ngaahi ngāue ‘e hiva mei ha ngāue ‘e 10 na’e kikitē ‘i ke ma’u ‘a e tupulaki lahi taha ‘i he ngāue fo’ou’ ‘i he tāu ‘e nima ka hokó.